

Mirko Jankov

Solinski pučki crkveni napjevi u Velikome tjednu

Mirko Jankov
HR, 21231 Klis
Kneza Trpimira 94

Autor obrađuje devet tradicijskih solinskih pučkih crkvenih napjeva glagoljaške provenijencije (*Hosana sinu Davidovu; Slava, čast i hvala ti; Kada je Gospodin ulazio u sveti grad; Dajem vam novu zapovijed; Razdijeliše među sobom haljine moje; Muka Gospodina našega Isusa Krista; Dođite, poklonimo se; Puče moj; Ispovijajte se Gospodinu, jer je dobar*) koji su, ponajprije zahvaljujući djelovanju mjesnih pučkih pjevača (Pivača Salone) još uvijek aktualni u bogoslužnoj praksi župne crkve Gospe od Otoka tijekom bogoslužja na Cvjetnicu te na Veliki četvrtak i Veliki petak.

Ključne riječi: Solin, glagoljaško pučko pjevanje, obredi Velikoga tjedna

UDK: 783.2(497.5 Solin)

Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 18. lipnja 2015.

Uvod

U nastavku proučavanja pučkoga crkvenog pjevanja glagoljaških korijena na širem solinsko-kliškom području¹ ovom prilikom obrađena je cjelina napjeva iz Solina koji svoju primjenu ostvaruju tijekom najvažnijih obreda u Velikome tjednu, točnije onih na Cvjetnicu, Veliki četvrtak i Veliki petak.² Osim izvedbe tradicijskih pokojničkih napjeva, zatim i Stare solinske mise te nekoliko drugih naslova što prate euharistijska i druga crkvena slavlja tijekom crkvene godine, Pučki pivači Gospe od Otoka³ (Pivači Salone), njihovi isključivi nositelji, poznati su i izvan svoje sredine upravo po napjevima koje izvode tijekom navedenih triju dana.⁴

Prikaze pojedinih napjeva u nastavku ovoga izlaganja određuje slijed (para)liturgijskih zbivanja tijekom tih dana, u kojima predmetne glazbene komponente

odnosno sami napjevi predstavljaju neizostavan dio obredâ.

Većina transkripcija (napjevi *Hosana sinu Davidovu; Slava, čast i hvala ti; Kada je Gospodin ulazio u sveti grad; Dajem vam novu zapovijed; Razdijeliše među sobom haljine moje; Puče moj* i *Ispovijajte se Gospodinu, jer je dobar*) izrađena je na temelju starijih snimki, točnije onih koje je ostvario Ljubo Stipišić Delmata (1938. – 2011.), jedan od dugogodišnjih voditelja solinskih Pučkih pivača; ostatak napjeva (*Muka Gospodina našega Isusa Krista po Mateju* i *Dođite, poklonimo se*) transkribiran je prema zvukovnim zapisima što su nastali 2012. i 2013. godine.⁵ Iako su prvospomenute snimke nastale prije 13 godina, glazbeno tvorivo izloženo u pripadajućim im transkripcijama još uvijek je najvećim svojim dijelom korespondentno s današnjim izgledom pojedinih naslova.⁶

1 Usp. M. Jankov 2010; M. Jankov 2011; M. Jankov 2012; M. Jankov 2013; M. Jankov 2014.

2 O ovoj je temi pisao i Siniša Vuković u: Lj. Stipišić 2002, str. 22-30. Usp. i P. Z. Blajić 1996.

3 Popis pjevača koji su sudjelovali na snimanju kompaktnoga diska s crkvenim napjevima staroga Solina: prvi tenori (Slaven Barišić, r. 1945., Vjeko Nakir, r. 1952., Ante Parać, r. 1952.); drugi tenori (Ivan Grubišić, r. 1931., Milan Katić, r. 1932., Rade Koudela, r. 1936., Nikša Barišić, r. 1966., Marinko Kljaković r. 1976., Tonči Grubić, r. 1977.); baritoni (Ljubo Katić – Kalabić, r. 1929., Ante Jonjić, r. 1934., Goran Listeš, r. 1954., Petar Podrug, r. 1985.); basovi (Ante Kljaković – Muzo, r. 1927., Ante Kljaković – Braco, r. 1928., Mate Radić, r. 1932., Zdenko Burnač, r. 1957., Ante Žižić, r. 1974., Dinko Parać, r. 1978.). U: Lj. Stipišić 2002. Moguće nejasnoće ili dvojbe koje su se pojavljivale pri transkripciji navedenih zvukovnih zapisa nastojao sam razriješiti naknadno, prilikom izvedbi u sklopu obreda, na nastupima odnosno na probama s Pučkim pivačima.

4 Pojedine solinske napjeve crkvene provenijencije Pučki pivači izvode i izvan obrednoga konteksta, koncertno, primjerice na smotri korizmenih pučkih napjeva *Pučje moj* koja se već 26 godina tradicionalno održava u splitskoj konkatedrali sv. Petra.

5 Za potrebe odgovora »Dođite, poklonimo se«, jednako kao i egzemplarnih dijelova različitih uloga u *Muci*, snimanja sam obavljao prilikom obreda odnosno na probama Pučkih pivača. Za susretljivost i pomoć u radu zahvaljujem svim članovima Pučkih pivača.

6 Isti kompaktni disk sadrži i dio *Muke* čijom je analizom razvidno kako se tijekom proteklih 30 godina njezina fizionomija – kao što je to slučaj i s priloženom Martinićevom transkripcijom napjeva *Pučje moj* – nije bitno mijenjala.

Slično svjedoči i transkripcija⁷ napjeva *Puče moj*, koju je na temelju snimke generacije solinskih pjevača iz 1974. – u sklopu svojega istraživanja glagoljaskih i drugih pučkih napjeva u srednjoj Dalmaciji te otocima Hvaru, Braču i Šolti – izradio etnomuzikolog Jerko Martinić.⁸ Taj primjer plastično pokazuje u kojoj su se i kolikoj mjeri svi (osnovni/najbitniji) elementi ovoga poznatog solinskog napjeva pokazali »vremenski stabilnima«, dok su se pojedine sastavnice (svakako one od sekundarnoga značenja) u međuvremenu modificirale u skladu s glazbenim osjećajem kasnijih generacija pučkih pjevača.

Kao i u dosadašnjim radovima, izložene analize napjeva obrađenih u ovome članku otkrivaju već poznate nam tipičnosti ovdašnjega crkvenopučkog izričaja: vokalni slog koji se kreće u rasponu od jednoglasja do troglasja, u pojedinim primjerima i četveroglasja, dotičući u gibanjima svoje vodeće melodijske linije ambitus oktave. Pjevanje je grleno, s otvorenim tonom i načelno u glasnoj dinamici, bez većega nijansiranja. U izvedbama prevladava slobodni, govorno-pjevani ritam (u sklopu tempa rubata) koji je u pojedinim, ritamski određenijim napjevima moguće zapisati i konvencionalnim načinom određenja mjere (ovom prilikom to je realizirano isključivo u slučaju ophodnoga himna *Slava, čast i hvala ti*).

Osim tradicionalno zastupljenih dionica prvoga i drugoga tenora te basova, tijekom posljednjih nekoliko desetljeća u pjevanju Pučkih pivača uobičajila se pojava baritona – glasa koji najčešće »popunjava« prostor između najdublje i tenorskih dionica (tj. zvučnost akordičkoga sloga) tonovima koji se u tradicionalnom tipu izvedbi inače ne bi mogli zateći. Zastupljene melodijske linije redovito su ostvarene dijatonskim pomacima, pri čemu je u nekim slučajevima uočljiva pojava određenih mikrotonskih (glissando) gibanja koja u svojoj osnovi podrazumijevaju stanovito stilsko-ekspresivno određenje.

Razumljivo je da najveću interpretativnu slobodu u iznošenju melodijskih cjelina imaju solisti; svojim izvedbama oni redovito određuju visinu intonacije odnosno brzinu pjevanja (s naznakom da kod pjevanja *Muke* to »pravo« prirodno pripada čitaču – evađelistu). Kao što je to bilo primjetno i u drugim, ranije obrađenim primjerima iz solinskoga crkvenopučkog repertoara, i napjevi iz Velikoga tjedna počivaju na pretežito tonalitetnoj melodici s primjesama ne uvijek jasno definiranih modalnih elemenata, u frazama silabičkoga, silabičko-neumatskoga ili pak melizmatičkoga

ustroja. Analizirajući vertikalne konstelacije u troglasju i četveroglasju, vidljiv je utjecaj stila dalmatinsko-klapskoga pjevanja, pri čemu (najčešće terčno uparene) tenorske linije podržane relativno samostalnom basovskom potporom pedalnoga značaja, u svojim »uhodanostima« afirmiraju toničku, subdominantnu i dominantnu funkciju.

Napjevi

Glazbeni dio pjevačkoga repertoara u Velikome tjednu u župnoj crkvi Gospe od Otoka danas izvode dva međusobno neovisna vokalna tijela, Pučki pivači i mješoviti zbor. U ranijim vremenima, prije osnutka potonjega ansambla, negdje početkom pedesetih godina prošloga stoljeća, tu zadaću godinama su već obavljale isključivo generacije prehodnika današnjih Pivača.⁹ Sagledavajući recentnu situaciju vezanu za obredno pjevanje u Velikome tjednu, nemoguće je previdjeti činjenicu kako glavninu »specifičnih« naslova, vezanih dakle isključivo za obrede Nedjelje Muke Gospodnje (Cvjetnicu/Cvitnicu), odnosno Velikoga četvrtka i petka predstavlja dio usmenim putem naslijeđene vokalne baštine, kada je – osim pjevanja na sprovodima i misama za »mladu nedilju« (prva nedjelja u mjesecu, izuzev ljetnih mjeseci kada se misa održava u dvorištu crkve Gospe od Otoka) – angažman solinskih crkvenih pučkih pjevača najintenzivniji.

Iako je u vremenu prije Drugoga vatikanskog koncila (1962. – 1965.) pasionski pjevački repertoar u Solinu bitno opsežniji, ovaj je članak, ponajprije zbog ograničenosti svojega opsega, usmjeren na napjeve koje su uspjeli nadživjeti osuvremenjenja liturgije, a s kojima su pojedini naslovi (zbog uvedenih obrednih redukcija) trajno iščezli iz pjevačke prakse i sjećanja.¹⁰ Ipak, i takav repertoar, vidno smanjen (odavna se tako npr. ne pjeva, a u međuvremenu je i zaboravljen, nekada dobro poznat *Plač Jeremije Proroka*), predstavlja dovoljno prepoznatljiv i egzemplaran glazbeno-pasionski idiom pučko-glagoljskih korijena.

Osim pjevanja ophodnoga himna *Slava, čast i hvala ti* odnosno *Muke*, u oba ova slučaja prema aktualno službenim tekstovnim predlošcima, solinski se Pučki pivači pri izvedbama najvećega broja ostalih napjeva još uvijek služe inačicama koje su objavljene u dvama starijim izdanjima, *Obnovljenome obredu Svete sedmice*¹¹ (sl. 1) te *Priručniku za svećenika kod oltara*¹² (sl. 2).

7 Usp. J. Martinić 1981, str. 75.

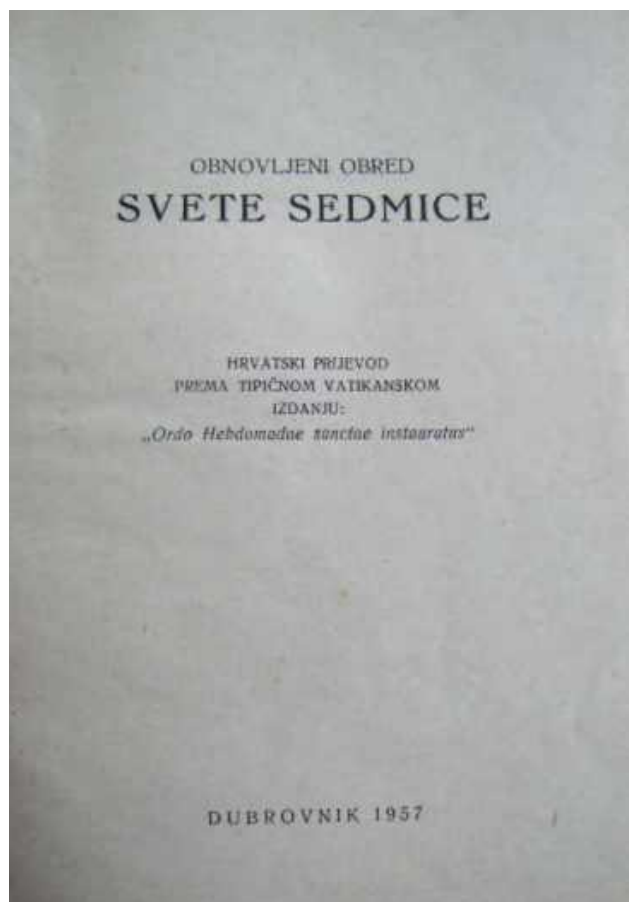
8 U popisu pjevača stoji navedeno ime Vicka Sesartića (1904. – 1989.), dok imena ostalih pjevača tom prilikom nisu bila evidentirana. J. Martinić 2011, str. 357.

9 Po kazivanju Pučkih pivača.

10 Usp. T. Čičerić 2012, str. 170 i 171.

11 P. Vlašić 1957. Na koru crkve Gospe od Otoka pohranjeno je desetak primjeraka ovoga obrednika.

12 Priručnik 1935. U crkvi Gospe od Otoka čuva se jedan ovakav priručnik.

Slika 1
Faksimil naslovnice priručnika *Obnovljeni obred Svete sedmice* (snimio M. Jankov, 2015.)

Slika 2
Faksimil naslovnice *Priručnika za svećenika kod oltara* (snimio M. Jankov, 2015.)

Obnovljeni obred Svete sedmice posljednje je izdanje svoje vrste što ga je za tisak priredio franjevac Petar Vlašić (1883. – 1969.). Djelo je objavljeno sukladno odluci od 19. i 20. lipnja 1956. o potrebi priređivanja prijevoda novih obreda Velikoga tjedna. Unatoč činjenici da je i nakon te edicije ponovno došlo do novih liturgijskih izmjena, solinski pučki pjevači i danas se služe tekstovima koji su se službeno rabili pri obredima u Velikome tjednu do 1970. – dakle do godine posljednje važnije obnove *Rimskoga misala*.¹³ Kod pjevanja psalma 136 (135) *Isповидajte se Gospodinu, jer je dobar* na završetku procesije na Veliki petak Pivači Salone služe se prijepisom koji (izuzev u tomu slučaju primijenjene ikavice) po svim značajkama odgovara verziji objavljenoj u *Priručniku za svećenika kod oltara*.

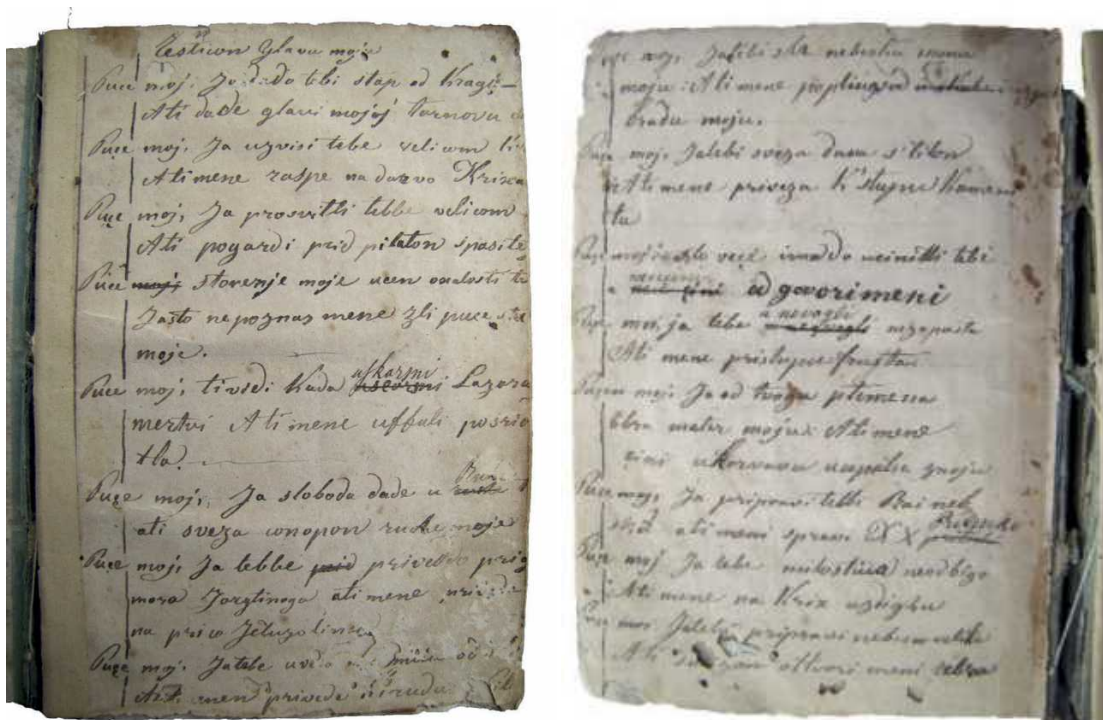
Cvjetnica

Posljednja korizmena nedjelja (nazvana još Nedjeljom muke Gospodnje ili Cvjetnicom) dan je spomena na Isusov mesijanski ulazak u Jeruzalem; ona je vrhunac pokorničke korizmene pripreve te ujedno početak Velikoga ili Svetoga tjedna u kojemu se Crkva prisjeća osobitih događaja iz posljednjih dana Kristova ovozemaljskoga života: muke, smrti, ukopa, počinka u grobu te uskrsnuća. Kao što je to slučaj i u brojnim drugim tradicionalnim mjestima u Dalmaciji, Cvjetnica se i u Solinu obilježava svečanim jutarnjim bogoslužjem koje se sastoji od blagoslova maslinovih i palminih grančica, procesije te mise na kojoj se pjeva *Muka Gospodinova*.

13 Usp. A. Adam 1993, str. 289.

Slika 3
Faksimil psalma Ispoudajtese Gospodinu: jere je dobar iz pjesmarice Pisne duhovne raslicne (snimio M. Jankov, 2015.)

Slika 4
Faksimil »prijekora« Puçe moj u rukopisnome dodatku iste pjesmarice (snimio M. Jankov, 2015.)

Na početku obreda pjevači jednoglasno (pjevano-recitativnim načinom) izvode dvije antifone (notni prilog br. 1), počevši s retkom *Hosana sinu Davidovu* te neposredno nastavljajući (na jednak način) sa psalmom 24 (23) *Gospodnja je zemlja i sve što je na njoj*. Pjevanje započinje nekolicina tenora uz naknadno (nakon što se stabiliziraju jasna intonacija i tempo) priključenje ostalih glasova, uz napomenu da basovi i baritoni vodeću melodijsku liniju podvostručuju za oktavu dublje. Kvintno disponirana melodija, satkana uglavnom od sekundnih pomaka te nekoliko terčnih i jednim kvartnim skokom, posjeduje zvukovne karakteristike (transponiranoga) dorskog modusa. U istovrsnoj maniri i na veoma sličnu (bez sumnje srodnu) melodiju pjevaju na Cvjetnicu istu antifonu (usp. notni prilog br. 2) – a također i ulaznu antifonu *Kad je Gospodin ulazio u sveti grad* – i pučki pjevači iz susjednoga Klisa (župa i crkva Uznesenja Marijina), s tom razlikom da u njihovoj izvedbi kadence pojedinoga retka sadrže važnu razliku: jednostavno dvoglasje s tipiziranim kvintnim završetkom.

Ophodni himan u čast Krista Kralja, *Slava, čast i hvala ti* (notni prilog br. 3) – prepjev¹⁴ srednjovjekovnoga latinskoga himna *Gloria, laus et honor*¹⁵ Teodulfa iz Orléansa (oko 750. – 821.) u redakciji isusovca Milana Pavelića (1878. – 1939.) – jednostavna je jednoglasna silabička tvorba modalnih karakteristika. Izvodi se tijekom procesije na način jednak prethodno opisanoj antifoni odnosno psalmu. Melodija je u cijelosti ostvarena pomacima četiri puta ponovljenoga tetrakorda (tonovi c¹-h-a-g) što ga je moguće detektirati u ljestvici miksolidijske strukture. Svaku strofu napjeva karakterizira postupni silazni slijed kvartne linije koja se sastoji od ponovljenih fraza A-A'. Prva strofa ponavlja se između svake sljedeće kitice himna kao svojevrsan pripjev, pri čemu se izvedbi napjeva tradicionalno priključuje i veliki dio puka.

Na koncu procesije, prilikom ulaska ophoda u crkvu, pjevači (tom prilikom s kora) pjevaju antifonu *Kad je Gospodin ulazio u sveti grad* (notni prilog br. 4). Napjev je to durske tonalitetne određenosti i izraženih pjevnih karakteristika. Dosljednost melodijskoga nizanja sekundnih pomaka u međusobno terčno postavljenim prvim i drugim tenorima tek jednom je »razbijena« skokom terce, nakon čega dionice nastavljaju s uobičajenim postupnim gibanjem koje u konačnici kadencira na toničkoj harmoniji i u

tercnome položaju. Melodija napjeva odlikuje se opsegom kvinte te linijama čijim se silabičkim elementima efektno suprotstavlja završna melička kadenca. Prva fraza počinje jednoglasno; uključenjem drugoga tenora postaje dvoglasna, da bi na kraju, s nastupom dubokih glasova – u ovom slučaju i basova i baritona (divisi) – prerasla u četveroglasje (iznimno, zbog mjestimičnih podvostručenja završnih tonova, i peteroglasje). Ipak, apstrahira li se u analitičkome sagledavanju tonske vertikale napjeva baritonska dionica, ostaje troglasje koje u cijelosti odgovara tipičnostima što se mogu zateći u tradicionalnom dalmatinskom klapskom (a na ovim prostorima često i crkvenom) pjevanju.

Nakon ulazne pjesme slijedi misa kako je uobičajeno, s naznakom da *Muku* (evanđelje) tom prilikom ne čita/pjeva svećenik (ili eventualno đakon) već je redovito pjevački interpretira više sudionika, tj. crkveni pučki pjevači.¹⁶

»Uloge« čitača (evanđelista), Isusa, i drugih pojedinaca (Petar, Juda, Kajfa, veliki svećenik, sluškinje, Poncije Pilat, Pilatova žena, rimski satnik, dvojica razapetih razbojnika i stražar) iznose solisti (u slučaju Krista to je redovito svećenik ili đakon, prema službenoj gregorijanskoj melodiji),¹⁷ najčešće pjevači koji ih, tradicionalno, pjevaju godinama, dok sve kolektivne (troglasne) dijelove, tzv. turbe (lat. *turbae*), tj. apostole, židovsku svjetinu i svećeničke glavare, tumači muški zbor (po potrebi mu se pridružuje i dio članova mješovitoga zbora). Svećenik svoju ulogu pjeva s oltara, dok se čitač-evanđelist nalazi za ambonom, a ostali pjevači (najčešće) na pjevalištu (koru).

S obzirom na razdiobu pojedinih dionica, razumljivo je da solinski napjev *Muke* (notni prilog br. 5) posjeduje i nekoliko različitih melodijskih obrazaca-modela koji se po načelu kontrafakture prilagođavaju odnosnomu evanđeoskom tekstu (tekstovima): melodiju (melodije) evanđelista, odnosno onu koju (s neznatnim razlikama) iznose pojedine osobe (ne računajući ulogu Isusa!) ili zbor (koji pjeva melodiju prethodno spomenutih solista, ali je uvijek donosi u troglasnome tretmanu). Izuzev pojedinih kadenca, napjevi svih solističkih i skupnih dijelova koncipirani su mahom silabički; u skladu s tim načelom pjevači (i solisti i zbor) spontano dijele sve dulje rečenice na manje cjeline, pri čemu se tek ona posljednja ispjevava na način zaključne meličke formulacije.

14 Usp. Crkveni himni 1945, str. 69 i 70.

15 Usp. Š. Marović 2009, str. 28.

16 Izvještaj o Kristovu stradanju pjeva se na Cvjetnicu prema nekome od trojice evanđelista: u vremenu prije spomenute koncilске obnove liturgije Velikoga tjedna na Cvjetnu nedjelju redovito se pjevala *Muka po Mateju*; *Muka po Marku* bila je predviđena za Veliki utorak, a *Muka po Luki* za Veliku srijedu. Današnja obredna praksa donosi sljedeći raspored: ovisno o dotičnoj bogoslužnoj godini na Cvjetnicu se pjevaju tri izvještaja, *Muka po Mateju* (godina A), *Muka po Marku* (godina B) i *Muka po Luki* (godina C); *Muka po Ivanu* predviđena je, kao i prije koncilskih reformi, za pjevanje na Veliki petak. Usp. P. Vlašić 1957. i Veliki tjedan 1990.

17 Usp. *Muka* 1988; B. Antić 1977, str. 44.

Zanimljivo je opisati melodijske tijekove (svojevrnske zvukovne »signale«) kojima pjevač s ambona u izvedbu *Muke* »uvodi« ostale njezine sudionike: Isusa tako redovito najavljuje melodijom silaznoga smjera uz stanovit osjećaj usporenja i značajno smanjenje prethodno dosljedno iznošena dinamičkog intenziteta. Na sličan su način nagoviješteni i drugi solisti, dok je u slučaju zbora situacija obrnuta. Taj naime »poziv« odlikuje se specifičnim uzlaznim skokom kvarte uz nešto glasniju izvedbu; kadenca ovoga dijela bit će najzad usmjerena u silaznu pravcu i s vlastitom meličkom kadencnom formulom. Na nekoliko mjesta evanđelist (u slučajevima kad izriče pojedina starozavjetna »proročanstva« ili navode poput riječi koje su stajale na natpisu na Kristovu križu: »Ovo je Isus, Kralj židovski«) vrši odstupanje od iznošenja za *Muku* uobičajenih melodijskih modela donoseći nove melodijske elemente – one koje će biti moguće čuti i kao dio samostalna napjeva, u prvoj frazi (»Bože moj, Bože moj«) solističkoga odgovora u antifoni *Razdijeliše među sobom haljine moje, i za odjeću koju baciše kocke* na koncu obreda Velikoga četvrtka.

Veliki četvrtak

Veliki četvrtak, početak Vazmenoga trodnevlja, vrhunca korizmno-pashalne pripreve, počinje misom Večere Gospodnje i obuhvaća – u slavljenju »istog otajstva u tri različita momenta«¹⁸ – posljednja tri dana Velikoga tjedna: Veliki petak, Veliku subotu i Uskrs.

Na ovaj dan u večernjim se satima slavi misa Večere Gospodnje – spomen na Isusovu posljednju večeru s apostolima, prilikom čega su ustanovljeni sakramenti euharistije i svećeničkoga reda. Poslije svečane *Slave* običaj je da se prestaje sa sviranjem i zvonjenjem sve do »Glorije« na Veliku subotu, pa se u daljnjemu slijedu pjevačkoga repertoara nastavlja s *a cappella* izvedbama za tu priliku određenih pjesama.¹⁹

Nakon evanđelja i propovijedi obrednikom je predviđen čin pranja nogu dvanaestorici osoba koje predstavljaju Kristove apostole. Pritom pjevači izvode antifonu *Dajem vam novu zapovijed* (notni prilog br. 6) s pripadajućim recima. Napjev, veoma sličan ulaznoj antifoni na Cvjetnicu, *Kad je Gospodin ulazio u sveti grad*, ustvari neka vrsta njezine inačice, odlikuje se istim izvedbenim načelom: solističkim incipitom prvoga tenora uz sukcesivno

priključenje ostatka zbora – najprije drugoga tenora, a zatim i dubokih glasova. Razlike se očitavaju u prilagođavanju postojeće melodije fizionomiji novoga teksta; iz te činjenice proistječe konačno i postupak solističke interpretacije pripadajućih solističkih, Kristovih riječi koje (na osnovi iste melodije, eventualno ponešto proširene/ornamentirane) izlaže netko od tenora.

Po popričnoj molitvi izlaže se na oltaru ciborij s posvećenim hostijama. Svećenik tada na uobičajen način intonira incipit gregorijanskoga himna *Usta moja uzdižite* (lat. *Pange lingua gloriosi*) na što se s kora priključuje muški zbor s riječima »K preslavnomu tijelu glas...«. Napjev koji Pučki pivači danas izvode predstavlja slobodnu interpretaciju originalnoga gregorijanskog predloška, zbog čega ovdje neće biti transkribiran, odnosno podrobnije razmatran; jednako tako nisu obrađene ni posljednje dvije strofe istoga himna, počevši od stiha *Divnoj dakle tajni ovoj* (lat. *Tantum ergo Sacramentum*).²⁰

U određeno vrijeme solist s kora započne antifonu *Razdijeliše među sobom haljine moje, i za odjeću koju baciše kocke* (notni prilog br. 7), na što mu odgovara drugi pjevač izvodeći početak psalma 22 (21) *Bože moj, Bože moj, zašto si me zapustio*. Pošto je otpjevao taj dodatak, izvedbu u dvoglasju preuzima čitav zbor; donji glasovi (basovi, baritoni i većina drugih tenora) u odnosu na vodeću melodiju prvoga tenora prednjače u dinamičkoj snazi. Tijekom pjevanja netko od uobičajenih solista preuzima samostalnu izvedbu teksta »A ja sam crv, a ne čovjek, * ruglo ljudima, prezir puku. / Svi koji me vide rugaju mi se, * rastežu usta, mašu glavom«, nakon čega se do kraja psalma nastavlja s dvoglasjem. Ukoliko se napjev ove antifone i psalma 22 (21) usporedi s onim na koji se u susjednome Klisu osim njega izvodi još i antifona *Križu sveti, stablo svako* (notni prilog br. 8), odnosno himan *Usta moja opjevajte sretno svršen slavni boj*, uočavaju se dodirne točke među njihovim dvjema melodijama. Ta pak činjenica, jednako kao i u slučaju antifone *Hosana sinu Davidovu*, nagovješta mogućnost njihova zajedničkog korijena, odnosno prauzora.

U prijekoncilskoj liturgiji Velikoga četvrtka psalam 22 (21) *Bože moj, Bože moj, zašto si me zapustio* bio je predviđen za izvedbu prilikom tzv. »razmetanja oltara« (danas to u obredniku više nije slučaj, osim što se ovaj običaj može zateći u nekim starijim, tradicionalnim župama po Dalmaciji); ipak, pjevanje ovoga naslova uspjelo se bez većih

18 Slavimo Boga 1982, str. 359.

19 Posljednjih se desetak godina uobičajila praksa da se nakon *Slave*, iz neke uobičajene skladane mise izvedene uz orgulje, pjevaju dva posljednja stavka Stare solinske mise – *Svet i Jaganjče Božji*.

20 Stari solinski napjev, po ranijoj verziji teksta himna (*O jezici, hvale dajte – Svetotajstvu dakle tomu*), odavna se ne pjeva i danas je u cijelosti zaboravljen. Usp. P. Vlašić 1921, str. 93 i 94.

poteškoća uklopiti u novonastale obredne okolnosti, kada se izvodi djelomično, na koncu s ponavljanjem početne antifone (tom prilikom u nešto otegnutijemu tempu), čime završava bogoslužje Velikoga četvrtka, nakon čega vjernici nastavljaju s klanjanjem pred Presvetim u šutnji.

Veliki petak

Budući da je to dan Kristove muke i smrti, Veliki petak u Katoličkoj crkvi smatra se »danom najveće žalosti«. ²¹ Nema mise, a obredne funkcije predstavljene su svečanom popodnevnom (tj. predvečernjom) liturgijskom službom ²² koja se sastoji od službe Riječi (I. dio), klanjanja sv. Križu (II. dio) i pričesti (III. dio). Nakon popričesne molitve u mnogim dalmatinskim mjestima, pa tako i u Solinu, tradicionalno slijedi (paraliturgijska) procesija s Presvetim koja se može sagledavati kao svojevrsni IV. dio. ²³

I ovaj dan, u smislu njegovane pasionske pjevačke baštine, u Solinu je obilježen izvjesnim brojem još uvijek aktualnih i dobro poznatih napjeva. U prvome dijelu obreda Velikoga petka ističe se pjevana *Muka po Ivanu*. Napjev odgovara onomu koji se mogao čuti nekoliko dana ranije, na Cvjetnu nedjelju, a osim razlike u tekstovnim predlošcima prema kojima se pjeva, posljednjih se godina uobičajila praksa da se tom prilikom po potrebi ili dogovoru pjevača promijeni i čitač-evanđelist (sve ostalo što je rečeno u slučaju pjevanja *Muke* na Cvjetnicu u cijelosti se odnosi i na njezinu izvedbu na Veliki petak).

Prije »otkrivanja« križa svećenik u prezbiteriju iznosi pred puk zastrto raspelo i, otkrivajući dio po dio, pjeva triput, uvijek u nešto višoj intonaciji, antifonu *Evo drvo križa na kojem je visio Spas svijeta*, na što mu pjevači neposredno odgovaraju riječima *Dođite, poklonimo se* (notni prilog br. 9). Napjev je ovoga nevelikog odgovora troglasan, kvartnog ambitusa, jasnih dursko-tonalitetnih karakteristika, uz uobičajen slijed nastupa pojedinih dionica. Ovdje valja ukazati na okolnost da pjevačima znatne poteškoće u izvedbi može izazvati činjenica što se visina napjeva (koju im svojim zapjevima uvijek određuje svećenik) mijenja čak triput; tenorske, međusobno tercno postavljene dionice popraćene su stoga basovskim pedalom (uz zastupljenost svih triju harmonijskih funkcija) tek na riječima »poklonimo se«, dakle nakon što su prvi i drugi tenor u cijelosti usvojili zadanu im intonaciju.

Nakon posljednjega odgovora, križ je potpuno otkriven te slijedi klanjanje ili »ljubljenje križa«. Tijekom toga čina pjevači pjevaju tzv. »prijekore«, poznatije pod imenom *Puče moj* (notni prilog br. 10b), koji predstavljaju možda najpoznatiji solinski pasionski napjev. ²⁴ Glazbene odlike ovoga naslova – koji se u formi sa svojih devet »ego« (tj. Ja tebe...) nalaze u Rimskome misalu od 1474. godine ²⁵ – durskoga su tonalitetnog određenja i pjevačima svojstvena spontano-dalmatinskoga klapskog stila. Odlikuje ga k tome i prepoznatljiv raspjevani početak prvoga tenora (prvoga solista) kojemu se nedugo nakon incipita s donjom tercom pridružuje drugi tenor, uz formiranje prve kadence na način tzv. »šuplje kvinte« (u transkripciji Jerka Martinića [notni prilog br. 10a] na istome mjestu ondašnji pjevači pjevali su potpun durski kvintakord!). Najzad nastupaju basovi/baritoni koji tijekom čitave izvedbe svojim melodijskim pokretom afirmiraju svega dva tona – dominantu i toniku. Karakterističan dio ovoga napjeva predstavlja martelato-skandirana silabička fraza (riječi: »ili u čem ožalostih tebe odgovo[ri]«) tijesna sekundnoga opsega (u Martinićevoj transkripciji taj dio u cijelosti je artikuliran ritmizacijom istih, ponovljenih tonova), zbog čega do punoga izražaja dolazi upravo opominjuće značenje pjevanih riječi. Za razliku od takve ritamsko-melodijske sažetosti, završne fraze donose suprotstavljajuću joj melizmatičku komponentu kadencirajući konačno na tonici s tercno postavljenim gornjim glasom. Napjev *Puče moj* izvodi se, u izmjeni s nekoliko drugih (skladanih) korizmenih ili euharistijskih popijevki, istoga dana još jednom, tijekom procesije s Presvetim oko Gospina otoka.

Povratkom ophoda u dvorište ispred crkve svećenik se zaustavlja na glavnim vratima Gospine crkve te po posljednji (četvrti) put daje blagoslov (tijekom toga čina oglašavaju se, kao i za vrijeme procesije, u trenucima davanja blagoslova, čegrtaljke i šibe/»barabani«). Na samome kraju (nakon čega se svećenik, podvorba i okupljeni vjernici razilaze u tišini) izvodi se psalam 136 (135), *Ispovidajte se Gospodinu, jer je dobar* (notni prilog br. 11). Pojedine (po izboru pjevača) psalamske retke započinju prvi i drugi tenor uz naknadno priključenje ostalih glasova; kontrastnost izmjene ovih dijelova s pripjevom, poklikom-odgovorom »Jer je u vike milosrđe njegovo«,

21 Usp. D. Kniewald 1937, str. 164.

22 U Veliki petak i Veliku subotu »Crkva po drevnoj predaji uopće ne slavi otajstva«. Veliki tjedan 1990, str. [111].

23 Usp. Direktorij 2003, str. 119 i 120.

24 Po kazivanju starijih pjevača i župljana, u prvoj polovini protekloga stoljeća ovaj se napjev mogao čuti pjevati i prilikom obavljanja radova u polju, kada su se »pivači trudili da ih se šta dalje čuje«. Koliko mi je poznato, osim u Solinu, to je zabilježeno i u drugim sličnim sredinama.

25 Usp. Slavko Topić 1988, str. 52.

dotatno je izražena time što ga s pjevačima izvodi i najveći dio pred crkvom okupljenih vjernika. Napjev, u najbitnijim svojim dijelovima korelantan prethodno opisanim »prijekorima«, označen je kombinacijom tonalitetnih i modalnih odlomaka, čije međusobno miješanje, kao i u izvjesnu broju prethodno opisanih slučajeva, tvori glazbenu supstancu koja se po svemu može smatrati njihovim varijacijskim proširenjem. Ipak, budući da pripjev »Jer je u vike« donosi sve tri uobičajene funkcije, valja primijetiti kako se ovom prilikom »binarni« harmonijski »total« (tonika i dominanta), također preuzet iz napjeva *Puče moj*, zahvaćanjem subdominantne funkcije efektno proširuje i obogaćuje i tom, trećom harmonijskom mogućnošću.²⁶

Zaključak

Devet obrađenih napjeva iz Velikoga tjedna – antifona *Hosana sinu Davidovu*; himan *Slava, čast i hvala ti*; antifona *Kada je Gospodin ulazio u sveti grad*; antifona *Dajem vam novu zapovijed*; antifona *Razdijeliše među sobom haljine moje* sa psalmom *Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio*; *Muka Gospodina našega Isusa Krista*; odgovor *Dođite, poklonimo se*; »prijekori« *Puče moj*; psalam *Ispovijadajte se Gospodinu, jer je dobar* – koje neprekinutom tradicijom još uvijek njeguju Pučki pivači Gospe od Otoka iz Solina predstavljaju, uz Staru solinsku misu, marijansku *O, prislavna Božja Mati* i sprovodne napjeve zasigurno najprepoznatljivije i najomiljenije glazbene naslove iz ovoga mjesta. Njihovu ukorijenjenost među solinskim vjerničkim pukom na osobit način svjedoče izvedbe u kojima uz crkvene pučke pjevače, predvodnike pjevanja najbitnijih dijelova obreda na Cvjetnicu te Veliki četvrtak i Veliki petak, i danas aktivno sudjeluje najveći dio vjernika koji se tada okupljaju na bogoslužju. Naslijeđeni usmenom predajom od prehodnih generacija pjevača, napjevi su po svemu sudeći (sudeći prema postojanju starije [J. Martinić] i recentne [M. Jankov] transkripcije poznatoga

solinskog napjeva *Puče moj*) zadržali najveći dio svojega nekadašnjeg glazbenog ustroja; iako su u međuvremenu u pjevanju najvećega dijela naslova prihvaćeni noviji prijevodi/prepjevi, veza napjeva s njihovom glagoljaškom prošlošću uočljiva je bez većih poteškoća.

Obrađeni naslovi, izuzev »prijekora« na Veliki petak ovom su prilikom transkribirani po prvi put i osim zanimljivosti svojih melodijskih osobina svjedoče i raznolikost primijenjenih gradbeno-izvedbenih postupaka što se – gledano u cjelini – mogu zateći u solinskome crkvenopučkom pjevanju: od jednoglasja do četveroglasja, odnosno od solističkih izlaganja i (tenorskih) dvopjeva do složenih skupnih izvedbi responzorijalnoga tipa ostvarenih u »Muci Isukrstovoj«. Cvjetnica, Veliki četvrtak i Veliki petak u Solinu danas predstavljaju dane koji su – shodno zgusnutosti pripadajuće im liturgijske simbolike i poruke te različitih obrednih komponenti – najbogatiji primjenom pučkih crkvenih napjeva koji su u cijelosti karakteristični za Solin. Pojedini jednoglasni napjevi svojom motivikom ukazuju na zajedničke korijene, odnosno srodnost nekim sličnim jedinicama iz bliže solinske okolice (u ovome je slučaju to prikazano posredstvom analize dvaju kliških napjeva), što zasigurno ukazuje na perspektivu daljnjih istraživanja koja bi mogla iznjedrati neke dodatne spoznaje. Oni najpoznatiji naslovi, po svojim glazbenim (u prvome redu melodijskim) značajkama isključivo vezani za bogoslužje Velikoga tjedna u crkvi Gospe od Otoka, svjedoče o povezanosti liturgijski »najbremenitijih« dana crkvene godine s napjevima koji ih tradicionalno »prate« svojim zvukovnim značajkama. Organsku »crtu« (neku vrstu glazbene cikličnosti) pritom omogućuje prisutnost ovom prilikom utvrđene prepoznatljive melodijsko-motivičke građe u među pukom i danas »najpopularnijim« napjevima, čime je uspješno ostvarena unutarnja spona što ih određuje svojevrsnim elementom prepoznatljivosti solinskoga pasonske-glazbenog pučkog repertoara.

26 Ovom prilikom zanimljivo je spomenuti da se u obitelji pjevača Ante Paraća sačuvala pjesmarica don Matija Čulića, *Pisne duhovne raslične* (Venecija, 1805.), iz koje su pjevale nekadašnje generacije solinskih »kantadura«; u zbirci je tiskana »PISMA KOJA SE PIUA PRID S. SAKRAMENTOM U UELLI PETAK PRIA BLAGOSLOVA«, psalam *Ispovijadajte se Gospodinu: jere je dobar* (sl. 3); u nepaginiranome dodatku knjige rukom su ispisani i (djelomično sačuvani) »prijekori« *Puče moj* (sl. 4). Usp. M. Civlich 1805, str. 303 i 304 [411-413].

TRANSKRIPCije I TEKSTOVNI PRILOZI**Hosana sinu Davidovu²⁷**

Hosana sinu Davidovu: blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje. Kralju Izraelov: Hosana u visini.

Djeca židovska²⁸

Djeca židovska pođoše ususret Gospodinu, noseći maslinove grane, i kličući: »Hosana u visini«.

Psalam 24 (23)²⁹

Gospodnja je zemlja i sve što je na njoj, * krug zemaljski i svi koji pribivaju na njemu.

Jer ga je on osnovao na morima: * i utvrdio na rijekama.

Djeca židovska pođoše ususret Gospodinu, noseći maslinove grane, i kličući: »Hosana u visini«.

Uzdignite, vrata, vrhove svoje, uzdignite se, starodrevna vrata, * da uđe kralj slave.

»Tko je taj kralj slave?« * »Gospodin jaki i moguć, Gospodin silan u boju«.

Djeca židovska pođoše ususret Gospodinu, noseći maslinove grane, i kličući: »Hosana u visini«.

Uzdignite, vrata, vrhove svoje, uzdignite se, starodrevna vrata, * da uđe kralj slave.

»Tko je taj kralj slave?« * »Gospodin nad vojskama, on je taj kralj slave«.

Djeca židovska pođoše ususret Gospodinu, noseći maslinove grane, i kličući: »Hosana u visini«.

Slava, čast i hvala ti³⁰**Himan Kristu Kralju**

Kor Slava, čast i hvala ti, Spasitelju Kralju Kriste
Kom Hosana klicahu mala usta djece čiste.

Svi Slava, čast i hvala ti, Spasitelju Kralju Kriste
Kom Hosana klicahu mala usta djece čiste.

Kor Izraelov kralj si ti, Davidov svijetli sine,
Što u ime Gospodnje dolaziš nam pun miline.

Svi Slava, čast i hvala ti...

Kor Zborovi te hvale svi u nebeskim dvorovima,
Smrtan čovjek ujedno, i stvorenje što ih ima.

Svi Slava, čast i hvala ti...
Kor Puk židovski nekada s palmama je tebe sreto,
S pjesmom, željom, molitvom dolazimo mi ti eto.

Svi Slava, čast i hvala ti...
Kor Oni te veličahu još u smrtnom tijelu tvomu,
Mi ti sada pjevamo kao Kralju preslavnomu.

Svi Slava, čast i hvala ti...
Kor Milo njih si primio, i naš poklon primi tako,
Kralju dobar, milostiv, koji ljubiš dobro svako.
Svi Slava, čast i hvala ti...

Kad je Gospodin ulazio u sveti grad³¹

Kad je Gospodin ulazio u sveti grad, djeca židovska oglašavahu uskrsnuće života.

S granama palminim: »Hosana, vikahu, u visini«.

Kada je čuo narod, da Isus dolazi u Jerusalem, iziđoše mu ususret.

S granama palminim: »Hosana, vikahu, u visini«.

Muka Gospodina našega Isusa Krista³²**Dajem vam novu zapovijed³³**

»Dajem vam novu zapovijed: da se ljubite među sobom, kao što sam ja ljubio vas«, govori Gospodin.

Blago onima koji su neporočna života: koji žive po zakonu Gospodnjemu.

»Dajem vam novu zapovijed: da se ljubite među sobom, kao što sam ja ljubio vas«, govori Gospodin.

Pošto Gospodin ustade od večere, uli vode u umivaonik, i stade prati noge učenicima: taj im je primjer ostavio.

Velik je Gospodin i veoma dostojan hvale: u gradu Boga našega, na svetoj gori njegovoj.

Pošto Gospodin ustade od večere, uli vode u umivaonik, i stade prati noge učenicima: taj im je primjer ostavio.

Gospodin Isus pošto večera sa svojim učenicima, opra im noge, i reče im: »Znate li. što sam učinio vama ja Gospodin i Učitelj? Dao sam vam primjer, da i vi tako činite.«

Razdijeliše među sobom haljine moje

Razdijeliše među sobom haljine moje, i za odjeću moju bacije kocku: Bože moj, Bože moj, zašto si me zapustio?³⁴

27 Svi tekstovi u ovom poglavlju preuzeti su iz predložaka kojim se prilikom izvedbe služe pjevači. Usp. P. Vlašić 1957, str. 26.

28 Usp. P. Vlašić 1957, str. 28.

29 Usp. P. Vlašić 1957, str. 28.

30 Usp. P. Vlašić 1957, str. 32 i 33.

31 Usp. P. Vlašić 1957, str. 34.

32 Zbog obimnijega opsega tekst četiriju Muka je izostavljen. Usp. Sveti tjedan 1982, str. 3-10 (Muka po Mateju); 11-17 (Muka po Marku); 18-24 (Muka po Luki); 25-30 (Muka po Ivanu.)

33 Usp. P. Vlašić 1957, str. 74 i 75.

34 Usp. P. Vlašić 1957, str. 86 i 87.

Psalam 22 (21)

Bože moj, Bože moj, zašto si me zapustio? * Daleko si od molitava, od riječi vapaja moga.

Bože moj, vapijem danju, i ne slušaš, * i noću, i ne obazireš se na me.

Pa ipak ti prebivaš u svetištu, * hvalo Izraelova.

U tebe se uzdahu oci naši, * uzdahu se i ti si ih izbavljao.

Tebe su prizivali i bili su spašeni, * u tebe su se ufali i nisu se postidjeli.

A ja sam crv, a ne čovjek, * ruglo ljudima, prezir puku.

Svi koji me vide rugaju mi se, * rastežu usta, mašu glavom.

»Uzdao se u Gospodina: neka ga oslobodi, * neka ga izbavi ako ga ljubi«.

Ti si me vodio već od začeca; * zakrilio me na grudima majke moje.

Tebi sam povjeren već od rođenja, * od utrobe majke moje ti si Bog moj.

Nemoj stajati od mene, jer sam u nevolji; * budi blizu: jer nema tko da pomogne.

Okružuju me junci mnogi, * opkoljuju me bikovi banskani.

Razvaljuju na me usta svoja, * kao grabežljivi lav, koji riče.

Razlio sam se kao voda, * rasuše se sve kosti moje:

Srce moje posta kao vosak, * topi se u grudima mojim.

Grlo mi se osušilo kao crijep, a jezik mi se lijepi za nepce moje, * doveo si me do groba.

Okružuju me psi mnogi, * opkoljuje me rulja zlikovaca.

Probodoše ruke i noge moje, * mogao bih prebrojiti sve kosti moje.

Oni pak gledaju i videći me vesele se; dijele među sobom haljine moje, * i za odjeću moju bacaju kocke.

A ti, Gospodine, nemoj stajati daleko: * pomoći moja, pohiti da mi pomogneš.

Izbavi od mača dušu moju, * i od pasjih ruku život moj;

Spasi me iz usta lavljih * i mene bijednika od rogova bivoljih.

Navješćivat ću ime tvoje braći svojoj, * hvalit ću te u skupštini.

Svi koji se bojite Gospodina, hvalite ga; sve potomstvo Jakovljeva, slavite ga: * bojte se njega, sve pokoljenje Izraelovo.

Jer nije prezreo bijednika niti mu je bila odvratna njegova bijeda; niti je sakrio lice svoje od njega, * nego ga je uslišao, kad ga je zazvao.

Ti daješ da te hvalim pred velikim mnoštvom, * izvršit ću zavjete svoje pred onima, koji te se boje.

Blagovat će i nasitit će se ubogi; hvalit će Gospodina oni koji ga traže: * »živjela vaša srca do vijeka«.

Sjetit će se Gospodina i obratit će se njemu * svi krajevi zemlje.

Past će ničice pred njim * sva plemena naroda.

Jer je Gospodnje kraljevstvo, * On vlada narodima.

Njemu će se jedinomome klanjati svi, koji spavaju u zemlji, * pred njim će se prignuti svi koji silaze u prah.

A duša će moja njemu živjeti, * njemu će služiti potomstvo moje.

O Gospodinu će pripovijedati budućem naraštaju * i narodu, koji će se roditi, navješćivat će pravdu njegovu: »Ovo je učinio Gospodin«.

Evo drvo križa

Evo drvo križa, na kom je Spas svijeta visio.

Dođite, poklonimo se.

Puče moj³⁵

Puče moj, što učinih tebi? ili u čem ožalostih tebe? Odgovori meni.

Jer te izvedoh tebe iz zemlje Egipatske: ti si pripravo Križ Spasitelju svojemu.

Puče moj...

Ja sam radi tebe bičevao Egipat s prvorođencima njegovim: a ti si mene predao izbijena bičima.

Puče moj...

Ja sam tebe izveo iz Egipta, potopivši Faraona u Crveno more: a ti si mene predao glavarima svećeničkim.

Puče moj...

Ja sam pred tobom otvorio more: a ti si otvorio ko-pljem rebro moje.

Puče moj...

Ja sam išao pred tobom u stupu oblaka: a ti si mene odveo u sudnicu Pilata.

Puče moj...

Ja sam tebe hranio manom kroz pustinju: a ti si mene bio zaušnicama i bičima.

Puče moj...

Ja sam tebe napojio vodom spasenja iz stijene: a ti si mene napojio žučju i octom.

Puče moj...

Ja sam radi tebe potukao Hananejske kraljeve: a ti si tukao trstikom glavu moju.

Puče moj...

35 Usp. P. Vlašić 1957, str. 110–112.

Ja sam tebi dao žezlo kraljevsko, a ti si dao glavi mojoj
trnovu krunu.

Puče moj...

Ja sam tebe uzvisio moću velikom: a ti si mene objesio
na drvu Križa.

Puče moj...

Ispovidajte se³⁶

Psalam 136 (135)

Ispovidajte se Gospodinu jer je dobar.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Ispovidajte se Bogu bogova.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Ispovidajte se Gospodinu gospoda.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Koji sâm čini čudesa velika.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Koji je stvorio nebasa mudro.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Koji utvrdi zemlju nad vodama.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Koji je stvorio svitnjake velike.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Sunce, da upravlja danju.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Misec i zvizde, da upravljaju noću.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Koji je pobio Egipat s prvorođenima njegovim.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Koji je izveo Izraela iz sredine njegove.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Rukom krepkom i mišicom podignutom.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Koji je razdvojio more Crveno.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

I proveo Izraela kroz posred njega.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

A Faraona i vojsku njegovu vrgao u more Crveno.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Koji je proveo narod svoj preko pustinje.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Koji je pobio kraljeve velike.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Sehona, kralja amorejskoga.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

I Oga, kralja basanskoga.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

A njihovu zemlju dade u nasljedstvo.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

U nasljedstvo Izraelu, slugi svojemu.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

On se je spomenuo nas u poniženju našem.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

I otkupio nas od neprijatelja naših.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Koji daje hranu svakom stvoru.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Ispovidajte se Bogu neba.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

Ispovidajte se Gospodinu gospoda.

Jer je u vike milosrđe njegovo....

³⁶ Usp. Priručnik 1935, str. 53.

[1] Hosana sinu Davidovu

Pučki napjev iz Solina
Snimio Lj. Stipišić (2002.)
Transkribirao M. Jankov

Recitativo – libero
Antifona

Ho - sa - na si - nu Da - vi - do - vu: bla - go - slov - ljen ko - ji do - la - zi u i - me Go - spod - nje.

Kra - lju Iz - ra - e - lov. Ho - sa - na u vi - si - ni. (...)

[2] Hosana sinu Davidovu

Pučki napjev iz Klisa
Snimio (2015.) i transkribirao M. Jankov

Moderato

Antifona

solo/soli tutti

Ho - sa - na si - nu Da - vi - do vu: bla - go - slov - ljen ko - ji do - la - zi u i - me Go - spod - nje.

solo/soli tutti

Kra - lju Iz - ra - e - lov: Ho - sa - na u vi - si - ni. (...)

[3] Slava, čast i hvala ti

Pučki napjev iz Solina
Snimio Lj. Stipišić (2002.)
Transkribirao M. Jankov

Solenne ma comodo
Himan

Sla - va, čast i hva - la ti, Spa - si - te - lju Kra - lju Kri - ste,
Kom ho - sa - na kli - ca hu Ma - la u - sta dje - ce či - ste. (...)

The musical score is written in 6/8 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of two systems of staves. Each system has a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment line (bass clef). The vocal line features a melodic line with lyrics underneath. The piano accompaniment provides a harmonic and rhythmic foundation.

[4] Kada je Gospodin ulazio u sveti grad

Pučki napjev iz Solina
Snimio Lj. Stipišić (2002.)
Transkribirao M. Jankov

Larghetto
Antifona

Ka - da(!) je Go - spo - din u - la - zi - o u sve - ti grad,
dje - ca ži - dov - ska o - gla - ša - va - hu us - kr - snu - će ži - vo - ta.
S gra - na - ma pal - mi - nim: "Ho - sa - na, vi - ka hu, u vi - si - ni". (...)

The musical score is written in 6/8 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of three systems of staves. Each system has a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment line (bass clef). The piano accompaniment is characterized by a steady, rhythmic pattern of chords. The vocal line features a melodic line with lyrics underneath.

[5] Muka Gospodina našega Isusa Krista po Mateju

Pučki napjev iz Solina
Snimio (2013.) i transkribirao M. Jankov

Larghetto piacevole

ČITAČ: Mu-ka Go-spo - di - na na - še - ga I - su - sa Kri - sta____ po____ Ma - te - ju.

U o - no vrije-me: Je-dan od Dva-na - es - to - ri - ce zvan Ju - da I - ška - ri - ot - ski,

po - đe gla - va - ri - ma sve - će - ni - čkim i____ re će:

JUDA: "Što će - te__ mi da - ti,____ i ja ću vam ga pre - da - ti."____ (...)

Pr-vo-ga da-na bes-kras-nih kru hova pri-stu-pi-še u-če-ni-ci k I-su-su i u - pi-ta-še:_____

ZBOR: "Gdje ho-ćeš da ti pri-pra-vi - mo te bla-gu-ješ pa - shu?"

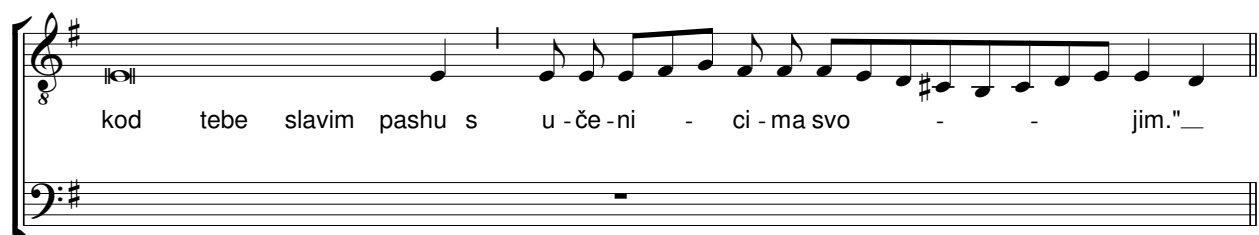

(gregorijanski napjev)

ČITAČ: On - mu re- će: ISUS: "I - di - te u grad tomu i tomu

i re - ci - te mu: U - či - telj ve - li: Vrije-me je mo - je bli - zu,

kod tebe slavim pashu s u - če - ni - ci - ma svo - jim."

ČITAČ: I sta-vi-še mu po-nad gla-ve kri-vi-cu na-pi-sa-nu: O - vo je I - sus, Kralj ži-dov-ski. (...)

[6] Dajem vam novu zapovijed

Pučki napjev iz Solina
 Snimio Lj. Stipišić (2002.)
 Transkribirao M. Jankov

Moderato
Antifona

"Da - jem__ vam no - vu za - po - vijed: da se lju - bi - te me - đu so - bom,
 ka - o što sam ja lju - bi - o vas", go - vo - ri Go - spo - din. (...)

The musical score consists of two systems. Each system has a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment line (bass clef). The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 8/8. The first system features a vocal line with a long note followed by eighth notes, and a piano accompaniment of eighth notes. The second system continues the vocal line with eighth notes and a piano accompaniment of eighth notes.

[7] Razdijeliše među sobom haljine moje

Pučki napjev iz Solina
 Snimio Lj. Stipišić (2002.)
 Transkribirao M. Jankov

Recitativo – poco lamentoso, distinto
Antifona
 solo I.

Raz-dije - li - še me - đu so - bom ha - lji - ne mo - je i za od - je - ću mo - ju ba - ci - še koc - ku:
 solo II. Psalam 22 (21) tutti
 Bo - že moj, Bo - že moj, za - što si me za - pu - sti - o? Bo - že moj, Bo - že moj, za - što si me za - pu - sti - o? (...)

The musical score consists of two systems. Each system has a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment line (bass clef). The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is 8/8. The first system features a vocal line with eighth notes and a piano accompaniment of eighth notes. The second system continues the vocal line with eighth notes and a piano accompaniment of eighth notes.

[8] Križu sveti, stablo svako

Pučki napjev iz Klisa
Snimio (2015.) i transkribirao M. Jankov

Adagio
Antifona
(kor I.)

Kri - žu sve - ti, sta - blo sva - ko za - vi - di ti čar - ni sjaj.

(kor II.) ni - ko - ji ga ne - ma gaj. (...)

S tak - vim liš - ćem, cvije - tom, plo - dom

[9] Dođite, poklonimo se

Pučki napjev iz Solina
Snimio (2012.) i transkribirao M. Jankov

Poco lento

Do - đi - te, po - klo - ni - mo se.

[11] Ispovidajte se Gospodinu, jer je dobar

Pučki napjev iz Solina
Snimio Lj. Stipišić (2002.)
Transkribirao M. Jankov

Andante
Psalam 136 (135)

soli tutti

I - spo - vi - daj - te se Go - spo - di - nu je -

(e) - - r je do - - - bar.

poco stringendo rall.

Jer je u vi - - ke mi - lo - sr - đe nje - go - vo! (...)

* Pjevači na snimci napjev izvode transponiran za veliku sekundu silazno.

Literatura

- A. Adam 1993 Adolf Adam, *Uvod u katoličku liturgiju*, Zadar 1993.
- B. Antić 1977 Branka Antić, *Pasija*, Muzička enciklopedija, III, Zagreb 1977, 44-45.
- P. Z. Blajić 1996 Petar Zdravko Blajić, *Korizmeno pjevanje*, Solinska kronika 18 (III), Solin 15.2.1996, 14.
- M. Civlich 1805 Mattia Civlich [Matij Čulić] (preveo i priredio), *Pisne duhovne raslične*, U Mletzih MDCCCV [1805].
- Crkveni himni 1945 *Crkveni himni* (preveo Milan Pavelić), Zagreb 1945.
- T. Ćićerić 2012 Tonči Ćićerić, *Solinsko pučko pjevanje kao predmet melografskoga interesa u prvoj polovini 20. stoljeća*, Tusculum 5, Solin 2010, 149-176.
- Direktorij 2003 *Direktorij o pučkoj pobožnosti i liturgiji. Načela i smjernice* (preveo i hrvatsko izdanje uredio Ivan Šaško), Zagreb 2003.
- M. Jankov 2010 Mirko Jankov, *Glagoljaška glazbena baština u Solinu i njegovoj okolini*, Tusculum 3, Solin 2010, 133-145.
- M. Jankov 2011 Mirko Jankov, *Večernje koje se pjevaju u Vranjicu*, Tusculum 4, Solin 2011, 175-198.
- M. Jankov 2012 Mirko Jankov, *Stara solinska misa*, Tusculum 5, Solin 2012, 177-203.
- M. Jankov 2013 Mirko Jankov, *Nekoliko crkvenih pučkih napjeva iz Solina*, Tusculum 6, Solin 2013, 157-190.
- M. Jankov 2014 Mirko Jankov, *Pučki sprovodni napjevi iz Klisa*, Tusculum 7, Solin 2014, 165-190.
- D. Kniewald 1937 Dragutin Kniewald, *Liturgika*, Zagreb 1937.
- J. Martinić 1981 Jerko Martinić, *Glagolitische Gesänge Mitteldalmatiens*, Regensburg 1981.
- J. Martinić 2011 Jerko Martinić, *Pučki napjevi misa iz srednje Dalmacije u kontekstu glagoljaške tradicije*, Zagreb 2011.
- Muka 1988 *Muka po Mateju, Marku, Luki i Ivanu*, Zagreb 1988.
- Priručnik 1935 *Priručnik za svećenika kod oltara pri vršenju liturgijskih sv. služba i općih javnih pobožnosti*, Split 1935.
- Slavimo Boga 1982 *Slavimo Boga. Hrvatski katolički molitvenik i pjesmarica*, Frankfurt am Main 1982.
- S. Stepanov 1983 Stjepan Stepanov, *Spomenici glagoljaškog pjevanja. Glagoljaško pjevanje u Poljicima kod Splita, 1*, Zagreb 1983.

- Lj. Stipišić 2002 Ljubo Stipišić (uredio), *Pučki crkveni i svjetovni pjevači Solina. Pivači Salone. Glagoljaško pjevanje Solina*, Solin 2002.
- Sveti tjedan 1982 *Sveti tjedan. Čitanje Muke*, Hvar 1982.
- S. Topić 1988 Slavko Topić, *Pučki oblici u crkvenom pjevanju*, Crkvena glazba. Priručnik za bogoslovna učilišta, Zagreb 1988, 37–66.
- Veliki tjedan 1990 *Veliki tjedan. Rimski misal*, Zagreb 1990 (drugo doručeno pastoralno izdanje).
- P. Vlašić 1921 Petar Vlašić (uredio), *Obredi Velike sedmice po novom Misalu i Brevijaru*, Dubrovnik 1921.
- P. Vlašić 1957 Petar Vlašić (uredio), *Obnovljeni obred Svete Sedmice*, Dubrovnik 1957.

Summary

Mirko Jankov

The Traditional Good Week Chants in Solin

Key words: Glagolitic traditional singing, Holy Week rites

Continuing his studies of the traditional chants of Glagolitic provenance in Solin, the author in this paper deals with the Holy Week chants - the antiphon *Hosana sinu Davidovu*; the hymn *Slava, čast i hvala ti*; the antiphon *Kada je Gospodin ulazio u sveti grad*; the antiphon *Dajem vam novu zapovjed*; the antiphon *Razdjeliše među sobom haljine moje*, with the psalm *Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio*; *Muka Gospodina našega Isusa Krista*; the reply *Dodite, poklonimo se*; the »reproof« *Puče moj*; the psalm *Ispovidajte se Gospodinu, jer je dobar* - that are, in a continuous oral tradition, still fostered by the *Pučki pivači Gospe od Otoka* choir of Solin. Their deep presence among the religious population of Solin is testified in a particular way by the performances where the traditional church singers, who lead singing the most important parts of the Holy Week rites (here, these are the Ash Wednesday, the Good Thursday and the Good Friday) are still being joined by most part of the believers attending the masses.

The treated chants, except for the »reproof« *Puče moj* on the Good Friday, are transcribed for the first time here. Besides their interesting melodic characteristics, they also show a diversity of applied structural and performing procedures that - taken as a whole - can be found in the traditional church singing in Solin: from one to four voices, that is, from soloist expositions and (tenor) duets, to complex group performances of the responsorial type produced in the »Sufferings of Christ«. Today in Solin the Ash Wednesday, the Good Thursday and the Good Friday are the days - because of their concentrated liturgical symbolism - the richest in singing of the orally inherited traditional chants. Certain single voice chants indicate by their motifs joint roots and closeness to some similar chants sung in the surroundings of Solin (here this is presented by analysing two chants of Klis). The best known titles, related only to the rites of the Holy Week in the church of Our Lady of the Islet (*Gospa od Otoka*), testify the links of the liturgically intensiest days of the ecclesial year with the *particular* chants accompanying them. Furthermore, the organic feature (a kind of musical cyclic quality) is enabled by the presence of the here established recognisable melodic and motif materials in the chants that are still the most popular ones among the population, this having built an inner link making them a kind of the centre of the passion-musical traditional repertoire in Solin.